

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان کرمان
دانشکده پزشکی مهندس افضل‌پور

پایان نامه

جهت دریافت درجه دکترا در پزشکی عمومی

عنوان:

بررسی روایی و پایایی نسخه فارسی پرسشنامه رضایت از درمان در بیماران تحت درمان
با متادون و بوپرنورفین مراجعه کننده به کلینیک متادون بیمارستان شهید بهشتی در سال

۱۳۹۸

استاد راهنما:

دکتر مهین اسلامی شهربابکی

استاد مشاور:

دکتر حبیبه احمدی پور

پژوهش و نگارش:

نرجس یوسفی

مرداد ماه ۹۹

**Kerman University of Medical Sciences
And Health Systems**

Thesis to receive a general doctorate

Title:

**Evaluation of the validity and reliability of the Persian version of the
treatment satisfaction questionnaire in patients treated with
methadone and buprenorphine referred to the methadone clinic of
Shahid Beheshti Hospital in 1398**

Supervisor:

Dr. Mahin Eslami Shahrabaki

Advisor:

Dr. Habibeh Ahmadipour

Research and writing:

Narjes Yousefi

August 2020

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵	خلاصه فارسی
۸	خلاصه انگلیسی
۱	فصل اول:
۱	مقدمه و اهداف
۲	۱-۱ مقدمه
۲	۱-۲ بیان مساله
۵	۱-۳ اهمیت و ضرورت تحقیق
۶	۱-۴ اهداف تحقیق
۶	۱-۴-۱ هدف اصلی از این تحقیق
۶	۱-۴-۲ اهداف فرعی
۶	۱-۴-۳ اهداف کاربردی طرح
۶	۱-۵ سوالات تحقیق
۶	۱-۵-۱ سوالات فرعی و فرضیات
۷	فصل دوم:
۷	مروری بر مطالعات انجام شده
۸	۱-۲ مروری بر مقالات
۱۰	فصل سوم:
۱۰	مواد و روش ها
۱۱	۳-۱ معیارهای ورود به مطالعه
۱۳	فصل چهارم:
۱۳	یافته ها
۱۹	فصل پنجم:
۱۹	بحث و نتیجه گیری
۲۲	۵-۱ محدودیت ها
۲۲	۵-۲ پیشنهادات
۲۲	۵-۳ نتیجه گیری
۲۲	۵-۴ تقدیر و تشکر
۲۴	منابع و مأخذ
۲۸	پیوست ها

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۱۴.....	جدول شماره یک: توزیع فراوانی خصوصیات دموگرافیک
۱۵.....	جدول شماره دو: شاخص های مرکزی و پراکندگی خرده مقیاس های رضایتمندی از درمان
۱۶.....	جدول شماره سه : مقایسه میانگین خرده مقیاس های رضایتمندی از درمان بر اساس خصوصیات دموگرافیک و سابقه بیماری
۱۸.....	جدول شماره ی چهار: نتایج تحلیل عامل اکتشافی فارسی پرسشنامه رضایتمندی از درمان

خلاصه فارسی

زمینه و هدف: درمان نگهدارنده با آگونیست های اپیویدی روش درمانی موثری در کنترل وابستگی به مواد اپیویدی مبتلایان در جامعه است . یکی از چالش های عمده در درمان نگهدارنده با متادون و بوپرنورفین، رضایت از درمان و به دنبال آن ماندگاری در درمان است. لذا این مطالعه با هدف تعیین روایی و پایایی نسخه فارسی پرسشنامه رضایت از درمان (treatment Satisfaction Questionnaire for Medication version II:TSQM) در بیماران تحت درمان با متادون و بوپرنورفین انجام شد.

روش اجرا : پژوهش حاضر یک مطالعه مقطعی است. جمعیت آماری افراد تحت درمان با متادون و بوپرنورفین مراجعه کننده به کلینیک متادون بیمارستان شهید بهشتی در سال ۱۳۹۸ بود . تعداد ۲۸۸ نفر از بیماران با روش نمونه گیری غیراحتمالی در دسترس انتخاب شدند نسخه فارسی پرسشنامه رضایت از درمان (TSQM II) توسط بیماران تکمیل و اطلاعات دموگرافیک آنها ثبت شد. نمره خرده مقیاس های پرسشنامه (اثر بخشی ، عوارض جانبی، راحتی مصرف و رضایتمندی کلی) بین صفر تا ۱۰۰ بود. برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۲۰ و همچنین نرم افزار لیزرل نسخه ۸.۸ استفاده شد. برای داده های توصیفی از میانگین و انحراف معیار ، جدول و نمودار و برای تحلیل داده ها از آزمون های تی مستقل ، تحلیل واریانس و پیرسون استفاده شد. برای بررسی روایی سازه از آزمون تحلیل عامل اکتشافی و تاییدی و برای پایایی پرسشنامه از محاسبه آلفا کرونباخ و (Intraclass Correlation Coefficient) ICC استفاده شد .

یافته ها: میانگین سن شرکت کنندگان $46/24 \pm 11/5$ سال و اکثر آنها مذکر (۸۵ درصد) بودند. ۸۱ نفر (۱۲/۴ درصد) مصرف بوپرنورفین داشتند.

در مطالعه حاضر ، ضریب آلفای کرونباخ $0/77$ بدست آمد که نشان دهنده همبستگی درونی مناسب نسخه فارسی پرسشنامه رضایتمندی از درمان است. همچنین در بررسی پایایی با استفاده از روش آزمون – بازآزمون ، $ICC = 0/9$ بدست آمد که نشان دهنده

پایایی عالی نسخه فارسی است. در تحلیل عامل اکتشافی و تأییدی، شاخص های برازش پرسشنامه نشان دهنده نکویی برازش مدل بود.

در بررسی ارتباط بین میانگین نمره خرده مقیاس های رضایتمندی از درمان با میانگین سن ارتباط آماری معنی دار پیدا نشد اما بین میانگین نمره ی رضایتمندی از اثر بخشی با میانگین سن یک ارتباط آماری معنی دار و غیرمستقیم مشاهده شد. که بر این اساس با افزایش میانگین سن، نمره ی رضایتمندی از اثر بخشی درمان کاهش می یابد.

میانگین نمره خرده مقیاس های رضایتمندی از درمان بر اساس مصرف یا عدم مصرف ماده ی محرک اختلاف آماری معنی داری نداشت به جز میانگین نمره ی خرده مقیاس رضایتمندی از راحتی مصرف که در کسانی که ماده ی محرک مصرف می کردند به صورت معنی دار کمتر بود. ($P=0/02$)

نتیجه گیری: مطالعه حاضر نشان داد نسخه فارسی پرسشنامه رضایت از درمان از روایی و پایایی مناسب برخوردار است. همچنین مطالعه ما نشان داد که فاکتورهای دموگرافیک به جز موارد معدود با رضایتمندی از درمان ارتباط ندارد بنابراین بهتر است در مطالعات آینده عوامل موثر در این زمینه بررسی و شناسایی گردند.

واژه های کلیدی: روایی، پایایی، رضایت از درمان، متادون، بوپرنورفین

خلاصه انگلیسی

Abstract:

Background and Aim: Methadone maintenance therapy is an effective treatment method in controlling substance dependence in society. One of the major challenges in methadone maintenance treatment is treatment satisfaction and subsequent treatment adherence. Therefore, this study was performed to determine the validity and reliability of the Persian version of the treatment Satisfaction Questionnaire for Medication version II (TSQM) in patients treated with methadone and buprenorphine and also to evaluate the satisfaction of treatment in these patients.

Methods: The current research was a cross-sectional study. The statistical population was the patients who were treated with methadone and buprenorphine and referred to the methadone clinic of Shahid Beheshti Hospital in 2019. A total of 288 patients were selected by convenience sampling method. The Persian version of Treatment Satisfaction Questionnaire for Medication version II (TSQM II) was completed by the patients and their demographic information recorded. The scores of the subscales of the questionnaire (effectiveness, side effects, convenience of use and global satisfaction) ranged from zero to 100. For data analysis, SPSS software version 20 and LISREL software version 8.8 were used. For descriptive data, mean and standard deviation, table and graph and for data analysis, independent t-test, analysis of variance and Pearson were used. Exploratory and confirmatory factor analysis tests were used to evaluate the construct validity and Cronbach's alpha and ICC (Intraclass Correlation Coefficient) used for the reliability of the questionnaire.

Results: The mean age of the participants was 46.24 ± 11.5 years and the majority of them were male (85.4%). Of these, 81 patients (12.4%) were taking buprenorphine.

In the present study, Cronbach's alpha coefficient was 0.77, which indicates an appropriate internal consistency of the Persian version of TSQM II. Also, in examining the reliability of the Persian version using the test-retest method, Intraclass Correlation Coefficient calculated as 0.9, indicating excellent reliability. The fit indices of the questionnaire also showed goodness of fit of the model.

There was no statistically significant relationship between the mean score of the subscales and the age. ($P > 0.05$). But there was a statistically significant and indirect relationship between the mean of effectiveness and age. ($P = 0.02$), $r = -0.13$)

Accordingly, with increasing age, the satisfaction score of treatment effectiveness decreases.

The mean score of the subscales of satisfaction was not statistically significant based on the use or non-use of stimulant except for satisfaction with convenience of use which was significantly lower in those who used stimulant. (P= 0/02)

Conclusion: The present study showed that the Persian version of TSQM II has appropriate validity and reliability. Also, our study showed that demographic factors, except in a few cases, are not associated with satisfaction with treatment, so it is better, in future studies, to examine and identify the factors affecting this field.

Key words: validity, reliability, satisfaction of treatment methadone, Buprenorphin

منابع و مأخذ

1. Robinson A, Thomson R: Variability in patient preferences for participating in medical decision making: implication for the use of decision support tools. *Quality in Health Care* 2001,10(Suppl 1):i34-i38
2. Fraenkel L, Bodardus S, Wittink DR: Understanding patient preferences for the treatment of lupus nephritis with adaptive conjoint analysis. *Med Care* 2001, 39:1203-1216.
3. Feighner JP: Impact of anxiety therapy on patients' quality of life. *American Journal of Medicine* 1987, 82:14-19.
4. Bowling A, Ebrahim S: Measuring patients' preferences for treatment and perceptions of risk. *Quality in Health Care* 2001, 10(Suppl 1):i2-i8
5. Albrecht G, Hoogstraten J: Satisfaction as a determinant of compliance. *Community Dent Oral Epidemiol* 1998, 26:139-146
6. Atkinson MJ, Sinha A, Hass SL, Colman SS, Kumar RN, Brod M, Rowland CR. Validation of a general measure of treatment satisfaction, the Treatment Satisfaction Questionnaire for Medication (TSQM), using a national panel study of chronic disease. Health and quality of life outcomes. 2004 Dec 1;2(1):12.
7. Peles E, M Schreiber M, Adelson M. Factors predicting retention in treatment: 10-year experience of a methadone maintenance treatment (MMT) clinic. *Drug and Alcohol Dependence*; 2006;82(3): 211-7.
8. Li L, Comulada WS, Lin C, Hsieh J, Luo S, Wu Z. Factors related to client satisfaction with methadone maintenance treatment in China. *Journal of substance abuse treatment*. 2017 Jun 1;77:201-6.
9. Tran BX, Nguyen LH, Phan HT, Latkin CA. Patient satisfaction with methadone maintenance treatment in Vietnam: a comparison of different integrative-service delivery models. *PloS one*. 2015 Nov 10;10(11):e0142644.
10. Connors WJ. Methadone Maintenance Treatment: A Study of Patients' Perspectives in Prince George, British Columbia. In *Conference Highlights 2009* (Vol. 25, No. 32.0, p. 9).
11. Nicolucci A, Cucinotta D, Squatrito S, Lapolla A, Musacchio N, Leotta S, Vitali L, Bulotta A, Nicoziani P, Coronel G, QuoLITY Study Group. Clinical and socio-economic correlates of quality of life and treatment satisfaction in patients with type 2 diabetes. *Nutrition, Metabolism and Cardiovascular Diseases*. 2009 Jan 1;19(1):45-53.
12. Brown RT, Zuendorf M. Opioid substitution with methadone and buprenorphine: sexual dysfunction as a side effect of therapy. *Heroin Addict Relat Clin Probl*. 2007 ;(9):35-44

13. Vermersch P, Hobart J, Dive-Pouletty C, Bozzi S, Coyle P. How Satisfied with Their Treatment Are Patients with MS? Psychometric Evaluation of the Treatment Satisfaction Questionnaire for Medication (TSQM)(P3. 236).
14. Hallinan R, Byrne A, Agho K, McMahon C, Tynan P, Attia J. Erectiledysfunction in men receiving methadone and buprenorphine maintenancetreatment. *j sex med.* 2008; 5(3):684- 92.
15. McCance-Katz EF, Sullivan LE, Nallani S. Drug interactions of clinical importance among the opioids, methadone and buprenorphine, and other frequently prescribed medications: a review. *The American Journal on Addictions.* 2010 Jan;19(1):4-16.
16. Fernández MJ, González GP, Sáiz MP, Gutiérrez CE, Bobes GJ. Influence of psychiatric disorders in the effectiveness of a long-term methadone maintenance treatment. *Actas Españolas de Psiquiatría.* 2001;29(4):228.
- 17 Taylor L. Experiences and satisfaction with methadone maintenance treatment (MMT) health services: views from a small Ontario city (Doctoral dissertation, UOIT).
18. FarhadiNasab A, ManiKashani K. Examining the impact of methadone maintenance on the depression associated with the drug quitting among addicted patients in Hamedan city, Iran. *J Ilam Univ Med Sci* 2008; 16(2): 44-50 (Persian)..
19. Farhadinasab AA, MANI KK. Substitution therapy with methadone and evaluation of depression in drug users in Hamadan.
20. Sun HM, Li XY, Chow EP, Li T, Xian Y, Lu YH, Tian T, Zhuang X, Zhang L. Methadone maintenance treatment programme reduces criminal activity and improves social well-being of drug users in China: a systematic review and meta-analysis. *BMJ open.* 2015 Jan 1;5(1):e005997.
21. Jasinski DR, Pevnick JS, Griffith JD. Human pharmacology and abuse potential of the analgesic buprenorphine: a potential agent for treating narcotic addiction. *Arch Gen Psychiatry.* 1978;35:501-516.
22. Ponizovsky AM, Grinshpoon A. Quality of life among heroin users on buprenorphine versus methadone maintenance. *The American journal of drug and alcohol abuse.* 2007 Jan 1;33(5):631-42.
- 23 Ling W, Wesson DR, Charuvastra C, Klett CJ. A controlled trial comparing buprenorphine and methadone maintenance in opioid dependence. *Archives of general psychiatry.* 1996 May 1;53(5):401-7.
24. Liberato AC, Rodrigues RC, São-João TM, Alexandre NM, Gallani MC. Satisfaction with medication in coronary disease treatment: psychometrics of the

Treatment Satisfaction Questionnaire for Medication. *Revista latino-americana de enfermagem*. 2016;24.

25. Fiellin DA, Moore BA, Sullivan LE, Becker WC, Pantalon MV, Chawarski MC, Barry DT, O'connor PG, Schottenfeld RS. Long-Term Treatment with Buprenorphine/Naloxone in Primary Care: Results at 2–5 Years. *The American Journal on Addictions*.

26. Perreault M, White ND, Fabrès É, Landry M, Anestin AS, Rabouin D. Relationship between perceived improvement and treatment satisfaction among clients of a methadone maintenance program. *Evaluation and Program Planning*. 2010 Nov 1;33(4):410-7.

27. Trujols J, Iraurgi I, Sinol N, Portella MJ, Pérez V, de Los Cobos JP. Satisfaction with methadone as a medication: psychometric properties of the Spanish version of the treatment satisfaction questionnaire for medication. *Journal of clinical psychopharmacology*. 2012 Feb 1;32(1):69-74. Nakhaei N. Questionnaire design and analysis. Kerman: Gera, 2013. Persian

28. de los Cobos, J.P., Trujols, J., Alcaraz, S., Siñol, N., Lozano, Ó., González-Saiz, F. and Group, B.N.S., 2018. Development and validation of the scale to assess satisfaction with medications for addiction treatment–Buprenorphine-naloxone for heroin addiction (SASMAT-BUNHER). *International Journal of Drug Policy*, 58, pp.126-134.

29. Regnault A, Balp MM, Kulich K, Viala-Danten M. Validation of the Treatment Satisfaction Questionnaire for Medication in patients with cystic fibrosis. *Journal of Cystic Fibrosis*. 2012 Dec 1;11(6):494-501.

30. Watanabe-Fujinuma, E., Banderas, B.F., Koretsune, Y., Kumagai, K., Uchiyama, S., Yamashita, T., Yasaka, M., Akiyama, S., Briere, J.B., Dickie, G. and Cano, S.J., 2019. Psychometric validation of anti-clot treatment scale and treatment satisfaction questionnaire for medication version II in Japanese patients with atrial fibrillation. *Journal of Medical Economics*, 22(8), pp.798-805

31. Tran BX, Nguyen LH, Phan HT, Latkin CA. Patient satisfaction with methadone maintenance treatment in Vietnam: a comparison of different integrative-service delivery models. *PloS one*. 2015 Nov 10;10(11):e0142644

32. Kelly SM, O'Grady KE, Brown BS, Mitchell SG, Schwartz RP. The role of patient satisfaction in methadone treatment. *The American journal of drug and alcohol abuse*. 2010 May 1;36(3):150-4.

وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی کرمان

دانشکده پزشکی - آموزش بالینی

نمره نهایی دفاع از پایان نامه

پایان نامه تحصیلی دکتر نرجس یوسفی

تحت عنوان: بررسی روایی و پایایی نسخه فارسی پرسشنامه رضایت از درمان در بیماران تحت درمان با متادون و بوپرنورفین
مراجعه کننده به کلینیک متادون بیمارستان شهید بهشتی در سال ۱۳۹۸

جهت دریافت درجه دکترای پزشکی عمومی

در تاریخ ۹۹/۵/۱۶ با حضور اساتید راهنما و اعضای محترم هیئت داوران دفاع و با میانگین نمره ۱۹/۸ مورد تایید قرار گرفت.

استاد راهنما

دکتر مهین اسلامی شهربابکی

استاد مشاور

خانم حبیبه احمدی پور

سمت

دانشگاه علوم پزشکی کرمان
مرکز آموزش، درمانی و تحقیقات
دکتر مهین اسلامی شهربابکی
(رئیس هیئت)

دانشیار
مختصی پزشکی اجتماعی و مشاور
دکتر حبیبه احمدی پور
۹۵۰۹۹

مهر و امضای مسئول شورای پژوهشی بالینی

مختصی پزشکی اجتماعی و مشاور
دکتر حبیبه احمدی پور
۹۵۰۹۹

مرکز آموزش درمانی آنفولانزا

صور تجلسه دفاع از پایان نامه

جلسه دفاع از پایان نامه خانم/ آقای نورحسین نورمحمدی دانشجوی دوره علوم عمومی دانشکده پزشکی
افضلی پور با عنوان

میراث فرهنگی و تاریخی استان فارس در سده های گذشته (در بیان) در بیان (در بیان) تحت عنوان میراث فرهنگی و تاریخی استان فارس در سده های گذشته در ساعت ۷:۳۰ روز پنجشنبه تاریخ ۱۳۹۸ با حضور اعضای محترم هیئت داوران و نماینده شورای پژوهشی بالینی دانشکده پزشکی برگزار گردید

سمت	نام و نام خانوادگی	نمره (از بیست)	مهر و امضاء
استاد(ان) راهنما	<u>امیرحسین نورمحمدی</u>	<u>۲۰</u>	<u>نورمحمدی</u>
استاد(ان) مشاور	<u>حمید احمدی</u>	<u>۱۹,۴</u>	<u>احمدی</u>
عضو هیات داوران	<u>فرزاد علی</u>	<u>۱۹,۴</u>	<u>فرزاد علی</u>
عضو هیات داوران	<u>سهراب مظفری</u>	<u>۲۰</u>	<u>سهراب مظفری</u>
عضو هیات داوران	<u>قدیر علی</u>	<u>۲۰</u>	<u>قدیر علی</u>
(نماینده شورای پژوهشی بالینی)			

پس از استماع مراحل اجرا و نتایج حاصله، پایان نامه با درجه عالی و نمره ۱۹,۸ (از بیست) مورد تأیید قرار گرفت.

روال برگزاری جلسه دفاع از پایان نامه و صحت مدارک ارائه شده شامل خلاصه مقالات و مقالات استخراج شده از پایان نامه مورد تأیید اینجانب قرینت المومنین مرکز نماینده شورای پژوهشی بالینی می باشد.

مهر و امضاء

قرینت المومنین
رئیس هیئت داوران